

ПРО ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОБАЦІЇ В УКРАЇНІ

Анотація. У роботі розглянуто проблеми впровадження пробації в Україні крізь призму нормативно-правового регулювання та практики діяльності уповноважених органів з питань пробації в умовах воєнного стану. Проаналізовано труднощі забезпечення контролю і соціально-виховної роботи щодо суб'єктів пробації, у тому числі в ситуаціях переміщення населення та обмеженого доступу до окремих територій. Визначено, що пробація є порівняно новим напрямом у загальній системі кримінальної юстиції України. Встановлено, що навіть за незначний час існування пробація довела високу ефективність у вирішенні поставлених завдань, те, що запроваджувалося в інших країнах протягом століть, в Україні відбулося за лічені роки, при цьому реформа в напрямі пробації потребує додаткових кроків і плідної злагодженої роботи як теоретиків так і практиків. Окрему увагу приділено питанням застосування дистанційних форм впливу, перспективам використання мобільних інструментів взаємодії, кадровому забезпеченню та потребі узгодженої державної політики у сфері запобігання повторним кримінальним правопорушенням особами, які перебувають на обліку пробації. Сформульовано пропозиції узагальнення щодо напрямів підвищення ефективності пробації шляхом усунення прогалин у правовій регламентації та посилення інституційної спроможності служби пробації.

Ключові слова: пробація; органи пробації; суб'єкти пробації; нагляд; соціально-виховна робота; дистанційні форми контролю; мобільні додатки; кадрове забезпечення; воєнний стан; ресоціалізація.

Постановка проблеми. Досягнення цілей покарання задеклароване в національному кримінальному законодавстві передбачає необхідною передумовою впровадження сучасної пробації в Україні, як складової кримінальної юстиції. Але така новела стикається з комплексом нормативно-правових і організаційних труднощів, що знижують ефективність не лише карального ефекту, а й нагляду та соціально-виховної роботи щодо осіб, до яких застосовано покарання, не пов'язаних з позбавленням волі. На практиці проблематика проявляється у прогалинах національного законодавства, щодо регламентації дистанційних форм контролю, нерівномірному кадровому забезпеченні підрозділів, ускладненні взаємодії з суб'єктами пробації в умовах воєнного стану та відсутності цілісної державної політики щодо профілактики повторних кримінальних правопорушень, зокрема щодо осіб, які опинилися на тимчасово окупованих територіях або внутрішньо переміщених осіб.

Метою дослідження є визначення та систематизація основних проблем впровадження пробації в Україні, а також окреслення ключових напрямів удосконалення нормативно-правового регулювання і

організаційних механізмів діяльності уповноважених органів з питань пробації в умовах воєнного стану.

До питання впровадження інституту пробації в Україні, а також взаємодії органів та установ Державної кримінально виконавчої служби України (далі – ДКВС України) зокрема, а також безпосередньо органів пробації з державними і публічними інституціями у сфері виконання кримінальних покарань зверталась низка науковці у сфері кримінально-виконавчого права та пробації, зокрема: К.А. Автухов, Є.Ю. Бараш, О.І. Богатирьова, І.Г. Богатирьов, А.О. Галай, О.О. Гоманюк, Т.А. Денисова, В.М. Дрьомін, О.Г. Колб, Ю.О. Левченко, В.О. Навроцький, М.С. Пузирьов, М.В. Романов, А.Х. Степанюк, М.І. Хавронюк, Д.В. Ягунов, І.С. Яковець

Пробація - це переважно юридичний термін, який з'явився більше ніж 200 років тому, як кримінально-правовий інститут англосаксонського права й був різновидом умовного засудження або умовного звільнення. Понад десять років в Україні діє Закон «Про пробацію». Пробація, відповідно до чинної редакції профільного закону, це система наглядових та соціально-виховних заходів, що застосовуються за рішенням суду та відповідно до закону до засудже-

них, виконання певних видів кримінальних покарань, не пов'язаних з позбавленням волі, та забезпечення суду інформацією, що характеризує обвинуваченого. Світова ж практика визначає її, як сукупність заходів кримінально-правового реагування, які служать заміною покаранню у вигляді позбавлення або обмеження волі. Вбачається, що одна з базових проблем національного підходу визначення пробації – непослідовність державної політики у сфері пробації та фрагментарність управлінських рішень. Одним із перших суттєвих кроків запровадження пробації в Україні стала ратифікація 16 вересня 2014 р. Верховною Радою України Угоди про асоціацію з Європейським Союзом, ст. 6 якої передбачає провадження діалогу між Україною та країнами Європейського Союзу (далі – ЄС) щодо обговорення реформ у сфері забезпечення принципів демократії, верховенства права та дотримання прав людини, у тому числі щодо реформування судової системи й правоохоронних органів. Станом на 2026 рік в Україні вже реалізовано багато проектів, які безпосередньо опікуються питанням адаптації іноземного досвіду щодо пробації. Серед таких проектів – Проект ЄС «Підтримка реформ у сфері юстиції в Україні» і Проект технічної допомоги між Урядами Канади та України «Реформування системи кримінальної юстиції щодо неповнолітніх в Україні» тощо. Безумовно важливим кроком запровадження пробації стало прийняття 05 лютого 2015 р. Закону України «Про пробацію», який набрав чинності через шість місяців із дня опублікування, тобто в серпні 2015 р. Так Верховною Радою України був зроблений серйозний крок у сфері наближення юстиції України до міжнародних стандартів запровадження в державі принципово нової системи заходів кримінально-правового характеру. Проект ЄС «Підтримка реформ у сфері юстиції України» був до 2018 року підтримував реформу пробації. З 2018 року Проект EU Project Pravo-Justice системно допомагав вдосконалювати пробацію, підходи до реабілітації, ресоціалізації засуджених і впроваджувати правосуддя, орієнтоване на людину.

Спільно з Центром пробації мали місце спроби побудови ефективної системи кримінальної юстиції, що змінює долі людей і робить суспільство безпечнішим. За останній час мали місце низка проектів що підтримувались іншими країнами, зокрема:

- за участі Канади впроваджено “EDGE” (“Експертна підтримка врядування та економічного розвитку”) – впровадження практичного досвіду у сфері розвитку законодавчої бази, розробки методології та інструментарію щодо реалізації покарань, непов'язаних з позбавленням волі;

- за сприяння “USAID” (“Serving life”) – підтримано напрямок збільшення кількості ув'язнених,

та суб'єктів пробації, які пройшли скринінг на ТБ, ВІЛ та ВГС та охоплених заходами з профілактики ВІЛ. Проект спрямований на зменшення темпів поширення ВІЛ, туберкульозу (ТБ) та вірусного гепатиту С (ВГС) шляхом виявлення, догляду та лікування людей, що живуть з ВІЛ, ТБ, хіміорезистентними ТБ (ХР ТБ) та ВГС, які знаходяться в органах пробації в Україні;

- “МАТРА” (Нідерланди) – посилення верховенства права в Україні завдяки налагодженню ефективної роботи в сфері пробації шляхом надання цільової підтримки по розвитку потенціалу з боку голландських (напів) державних інституцій;

- “NORLAU» (Норвегія) – підтримка Міністерства юстиції у створенні повномасштабної пробації, що відповідатиме європейським стандартам;

- “UNODC” – розробка та впровадження вдосконалених реабілітаційних програм для ув'язнених в частині виконання покарань;

- «CILC» (Нідерланди) - справедлива, прозора та відповідальна система кримінального правосуддя в Україні (Королівство Нідерландів). Сприяння розвитку системи кримінальної юстиції та пробації в Україні шляхом зміцнення потенціалу, обміну досвідом і впровадження передових практик. Підвищення ефективності та доброчесності кримінального правосуддя в Україні через розвиток пробації, застосування альтернативних санкцій, професійний розвиток кадрів, вдосконалення комунікацій та підтримку законодавчих ініціатив;

- за підтримки Європейського Союзу запроваджено проект “PRAVO-Justice” задля впровадження досвіду зарубіжних країн з використанням альтернативних покарань, не пов'язаних з позбавленням волі [1].

На практиці це виглядає так: ініціатив і документів реформування доволі багато, але наступні підходи нерідко з'являються як реакція на те, що попередні так і не були реалізовані. У наукових оцінках наголошується, що множинність концепцій і стратегій може свідчити не про розвиток, а про розрив між плануванням і виконанням [2]. Для інституту пробації це має прямий наслідок: персонал працює в ситуації «постійного оновлення» правил, але без стабільних інструментів, які дозволяють однаково якісно здійснювати і контроль, заходи виправлення і соціально-виховну роботу. Слушною є думка, що при реформуванні системи покарань важливим є комплексний підхід, який включатиме вивчення іноземного законодавства, практики суду, позитивних і негативних результатів застосування окремих видів покарань за конкретні злочини, також необхідно враховувати наявну систему пенітенціарних органів України та стан установ виконання покарань [3, с. 114].

Друга проблема – нормативно-правові прогалини, які стають очевидними у сферах, де потрібні деталізовані процедури. Типовий приклад – механізм нагляду за засудженими до покарань, не пов'язаних з позбавленням волі, і вимоги щодо повідомлення про зміну місця проживання. Формально закріплюється обов'язок інформувати уповноважений орган з питань пробації про зміну місця проживання до такої зміни або протягом трьох днів після неї у письмовій формі [4]. У реальному житті, особливо коли особа переміщується через бойові дії або втрачає доступ до документів і зв'язку, «письмова форма» та короткі строки перетворюються на джерело конфлікту між вимогами порядку і фактичною можливістю їх виконати. У результаті пробація витрачає ресурси не на корекційну роботу, а на встановлення місця перебування та «наздоганяння» процедурних строків.

Погоджуючись із думкою авторів, що електронні реєстри – не тільки зручний спосіб фіксування діяльності, а й ефективний механізм контролю [5, с. 116], вважаємо за необхідне подальше впровадження сучасних засобів нагляду і контролю за засудженими, як альтернатива паперовому варіанту фіксації.

Третя проблема – контроль і нагляд щодо осіб, які перебувають на тимчасово окупованих територіях або в районах активних бойових дій. Тут практично виникає питання: як забезпечити виконання обов'язків і комунікацію, коли орган пробації фізично не має доступу до території, а держава часто не має ефективних інструментів правозастосування. Спроби організаційно закріпити повноваження уповноважених органів з питань пробації щодо виконання судових рішень стосовно осіб на тимчасово окупованих територіях демонструють, що проблема усвідомлюється на рівні управління [6]. Однак сам факт такого «спеціального» врегулювання підкреслює більш загальну прогалину: відсутність сталого механізму державної політики щодо протидії повторним кримінальним правопорушенням особами, які де-факто залишаються поза регулярною пробаційною взаємодією через окупацію або бойові дії.

Труднощі та зміни, що відбуваються на сьогодні під час воєнного часу не дають можливості своєчасно в зазначені строки провести облік суб'єктів, які знаходяться на обліку в пробації, через втрату повністю із ними зв'язку. Проблеми виникли і у питаннях взаємодії, оскільки як на практиці, так і на рівні нормативно-правового регулювання увага приділяється здебільшого одностороннім діям працівників пробації, а не громадськості та органам поліції [8, с. 51]. Як слушно підкреслив В.О. Навроцький, питання тлумачення та застосування норм, розрахованих на воєнний період, так само як їх вдосконалення, тривалий час не були в пріоритеті [9, с. 37]. Протягом

останніх років в Україні було запропоновано велику кількість концепцій та стратегій, щодо реформування актуальних проблемних питань щодо діяльності уповноваженого органу з питань пробації, які мали на меті покращити роботу враховуючи, перш за все минулий досвід бойових дій в окремих районах Донецької та Луганської областей [10, с. 37]. Вітчизняне законодавство у сфері інновацій має надто вузьке коло впливу на реальні економічні відносини. Ряд пільг, впроваджених задля стимулювання інноваційної діяльності було скасовано, державні гарантії мають декларативний характер, у той час як національна інноваційна система (НІС) України потребує комплексного застосування усіх можливих засобів стимулювання [14, с. 25]. Регіони в яких мали місце активні бойові дії чи можливі бойові дії потребують узагальнення досвіду та впровадження хоча б в пілотному проекті інноваційних способів в роботі із засудженими.

Четверта проблема – організаційна та кадрова спроможність пробації. Навіть найкраще прописані повноваження не працюють, якщо персоналу не вистачає або він перевантажений. Воєнний стан підсилює міграційні процеси, і в окремих регіонах збільшилася кількість осіб, які перебувають на обліку, що прямо впливає на можливість якісно проводити пробаційну роботу [4]. Коли один працівник супроводжує надмірну кількість підоблікових, індивідуальний підхід, який у теорії є основою пробації, поступається формальному «закриттю» контролю: відмітки, перевірки, листування, складання документів. У підсумку зростає ризик того, що пробація перестає бути інструментом ресоціалізації й починає виконувати лише мінімально необхідну функцію нагляду. Це в свою чергу посилює криміногенну ситуацію із корупційними кримінальними правопорушеннями, і питання посилення боротьби з корупційною злочинністю в Україні перебувають у центрі уваги правоохоронних органів та міжнародної спільноти [16].

П'ята проблема – обмеженість інструментів взаємодії та координації з іншими суб'єктами, без яких пробація не може бути ефективною. Пробаційні заходи за своєю природою передбачають співпрацю з органами поліції, органами місцевого самоврядування, службами зайнятості, соціальними та медичними сервісами, а також із громадськими організаціями. Водночас у наукових оцінках звертається увага на те, що в регулюванні та практиці часто переважає логіка односторонніх дій працівника пробації, тоді як механізми залучення громадськості та узгодженої взаємодії з поліцією не отримують достатньої уваги. Це породжує «розрив ланцюга» підтримки: навіть коли працівник пробації бачить потребу особи у житлі, працевлаштуванні чи відновленні документів,

він не завжди має дієвий маршрут перенаправлення та супроводу.

Шоста проблема – правова визначеність і застосування норм у період воєнного стану. Воєнний стан як особливий правовий режим змінює умови реалізації прав і свобод та підходи до організації державної влади [5]. Разом із тим конституційні стандарти щодо тимчасовості та мінімально необхідного характеру обмежень, а також наявності переліку прав, які не можуть бути обмежені, задають рамку, в якій мають діяти й органи пробації [6]. На практиці це означає складний баланс: з одного боку – потреба у нагляді, профілактиці та контролі, з іншого – недопущення перетворення пробації на «каральний» адміністративний механізм, який посилює вразливість особи, що опинилася у кризовій ситуації. Коли правила комунікації, строки, процедура реагування на порушення не адаптовані до реальних обставин воєнного стану, ризик помилки, формалізму або надмірного втручання зростає.

Сьома проблема – цифровізація пробації та використання дистанційних форм контролю і впливу. Сучасна практика показує, що частина пробаційних процесів неминуче переходить у дистанційний формат, а документообіг – у електронну форму. Нормативні зміни, які дозволяють ставити на облік на підставі копії судового рішення як у паперовій, так і в електронній формі відповідно до законодавства про електронні документи та електронні довірчі послуги, є кроком у правильному напрямі [7]. Проте сама наявність електронного документа не вирішує питання дистанційної взаємодії як такої: потрібні узгоджені правила і для перевірок, і для фіксації виконання обов'язків, і для підтвердження повідомлень, і для захисту персональних даних. Коли такі правила не деталізовані або не мають усталеної практики, орган пробації змушений діяти «ситуаційно», а це знижує передбачуваність для особи та підвищує ризики оскаржень і помилок.

Висновок. Інститут пробації, як важіль альтернативного покарання в системі кримінального право-

суддя потребує додаткової уваги серед науковців, зможе завдяки своєму потенціалу пропорційно розподілити відповідальність з реабілітацією, а також досягти цілям виправлення засуджених. Проблеми впровадження пробації в Україні мають не «одну причину», а цілу групу взаємопов'язаних факторів: непослідовність державної політики, недостатню деталізацію процедур, складність нагляду в період воєнного стану, відсутність стійких механізмів роботи з особами на тимчасово окупованих територіях, кадрові дисбаланси й перевантаження персоналу, а також незавершеність правил дистанційної взаємодії та цифрових інструментів. На практичному рівні ці проблеми проявляються як зміщення акценту з індивідуальної соціально-виховної роботи на адміністративний контроль, зниження передбачуваності процедур для підоблікових осіб і нерівномірність якості пробаційної роботи залежно від регіону та ресурсів конкретного підрозділу. Подальше посилення пробації потребує правової визначеності в процедурах нагляду і комунікації, реального кадрового підкріплення та професійної підготовки персоналу, а також системної координації з поліцією, соціальними сервісами й органами місцевого самоврядування. За такого підходу пробація може стабільно виконувати свою функцію: забезпечувати контроль, не відриваючи людину від суспільства, і створювати умови, за яких повторне кримінальне правопорушення стає менш імовірним.

Як видається, усі із наведених проблем розвитку пробації потребують додаткового науково-практичного осмислення для забезпечення ефективної діяльності органів пробації. Водночас напевно чи можлива швидке виправлення в сучасних умовах перетворень. Пробація в Україні перебуває ще на початку свого становлення й розвитку, тому наразі головне завдання – забезпечити ефективну реалізацію вже покладених функцій, завдань і повноважень, що вимагає й подальшого удосконалення як наявної практики, так і законодавчого забезпечення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Міжнародні проекти. *Пробація. Майбутнє зараз*. URL: <https://www.probation.gov.ua/mizhnarodni-proekti>
2. Про пробацію: Закон України від 5 лютого 2015 р. № 160-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/160-19#Text>.
3. Таволжанський О.В., Приходько В.Ю. Особливості адаптації національної системи покарань до європейських стандартів. *Право та інновації*. 2020. № 2. С. 87-92. DOI: [https://doi.org/10.37772/2518-1718-2020-2\(30\)-13](https://doi.org/10.37772/2518-1718-2020-2(30)-13)
4. Про затвердження Порядку здійснення нагляду та проведення соціально-виховної роботи із засудженими до покарань, не пов'язаних з позбавленням волі: наказ Міністерства юстиції від 29 січ. 2019 р. № 272/5. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0120-19#n14> (дата звернення 16.01.2026).
5. Таволжанський О.В., Проценко О.А. Гуманізація системи виконання покарань як запорука виправлення засуджених. *Право та інноваційне суспільство*. 2021. №1 (16). С. 113-118. DOI: [https://doi.org/10.37772/2309-9275-2021-1\(16\)-16](https://doi.org/10.37772/2309-9275-2021-1(16)-16)

6. Про закріплення повноважень уповноважених органів з питань пробації на виконання судових рішень стосовно осіб, які проживають на тимчасово окупованих територіях: наказ державної установи «Центр пробації» від 07 черв. 2022 р. № 248/од-22. *Пробація. Майбутнє зараз*. URL: <https://www.probation.gov.ua/wp-content/uploads/2022/06/4614fef6-6f26-41a0-af0b-9bd30668b93c-1-копія.pdf> (дата звернення 16.01.2026).
7. Робота системи пробації під час воєнного стану. URL <https://komarivska.gromada.org.ua/news/1681819044/>. (дата звернення 16.01.2026).
8. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України № 4 від 24.02.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text> (дата звернення 16.01.2026).
9. Гаврильців М. Проблеми обмеження прав і свобод людини в умовах правового режиму воєнного стану. Проблеми реалізації прав людини і громадянина в умовах воєнного стану: Матеріали Круглого столу (м. Львів, 10 жовтня 2022 р.) / за заг. ред. В. Андріїва, Ю. Коверко. Львів: ЛНУВМБ імені С.З. Гжицького, 2022. С. 51–53.
10. Про затвердження Змін до Порядку здійснення нагляду та проведення соціально-виховної роботи із засудженими до покарань, не пов'язаних з позбавленням волі Наказ Міністерства юстиції України від 27.01.2023 № 390/5. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0182-23#Text> (дата звернення 16.01.2026).
11. Любич А.М. Стимулювання інновацій в державному секторі: зарубіжний досвід. *Право та інновації*. 2020. № 1 (29). С. 22-27. DOI: [https://doi.org/10.37772/2518-1718-2020-1\(29\)-3](https://doi.org/10.37772/2518-1718-2020-1(29)-3)
12. Важливо! До уваги клієнтів пробації. Державна установа «Центр пробації». *Пробація. Майбутнє зараз*. URL: <https://www.probation.gov.ua/?p=12048>.
13. Ягунов Д. В. Європейські стандарти діяльності служб пробації та впровадження концепції пробації до національної системи кримінальної юстиції. *Вісник адвокатури*. 2012. № 3. С. 31–37.
14. Левченко Ю. О. Актуальні проблеми діяльності системи органів пробації в умовах воєнного стану. *Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство»*. 2023. №5. С. 298. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.02.51>
15. Степанюк А. Х. До питання про реформи у сфері виконання покарань. *Право України*. 2019. № 7. С. 53–65.
16. Holovkin B. M., Semenushyn M., Tavolzhanskyi O. V., Lysodyed O. V., Smetanina N. V. Fight against Corruption-Related Crimes in Wartime in Ukraine. *International Annals of Criminology*. 2023. Vol. 61, Iss. 3–4. P. 384–409. DOI: 10.1017/cri.2023.31.

REFERENCES

1. International projects. URL: <https://www.probation.gov.ua/mizhnarodni-proekti> [in Ukrainian].
2. On probation: Law of Ukraine dated February 5, 2015 No. 160-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/160-19#Text> [in Ukrainian].
3. Tavolzhanskyi, O.V., Prykhodko, V.Yu. (2020). Peculiarities of adapting the national system of punishments to European standards. *Law and Innovations*, 2, 87-92. DOI: [https://doi.org/10.37772/2518-1718-2020-2\(30\)-13](https://doi.org/10.37772/2518-1718-2020-2(30)-13) [in Ukrainian].
4. On approval of the Procedure for supervision and social and educational work with persons sentenced to punishments not related to deprivation of liberty: Order of the Ministry of Justice dated January 29, 2019 No. 272/5. Verkhovna Rada of Ukraine. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0120-19#n14> (date of access 01/16/2026) [in Ukrainian].
5. Tavolzhanskyi, O.V., Protsenko, O.A. (2021). Humanization of the system of execution of sentences as a guarantee of correction of convicts. *Law and innovative society*, 1 (16), 113-118. DOI: [https://doi.org/10.37772/2309-9275-2021-1\(16\)-16](https://doi.org/10.37772/2309-9275-2021-1(16)-16) [in Ukrainian].
6. On consolidating the powers of authorized bodies on probation issues to execute court decisions regarding persons residing in temporarily occupied territories: order of the state institution “Probation Center” dated June 7, 2022 No. 248/од-22. *Probation of Ukraine*. URL: <https://www.probation.gov.ua/wp-content/uploads/2022/06/4614fef6-6f26-41a0-af0b-9bd30668b93c-1-kopiya.pdf> (accessed 16.01.2026) [in Ukrainian].
7. The work of the probation system during martial law. URL: <https://komarivska.gromada.org.ua/news/1681819044/> (accessed 16.01.2026) [in Ukrainian].
8. On the introduction of martial law in Ukraine: Decree of the President of Ukraine No. 4 of 24.02.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text> (accessed 16.01.2026) [in Ukrainian].
9. Gavriltsiv, M. (2022). Problems of restriction of human rights and freedoms under the legal regime of martial law. Problems of implementing human and civil rights under martial law: Materials of the Round Table (Lviv, October 10, 2022) / ed. by V. Andriyiv, Yu. Koverko. Lviv: LNUVMB named after S.Z. Gzhytsky, 51–53 [in Ukrainian].

10. On approval of Amendments to the Procedure for supervision and social and educational work with persons sentenced to punishments not related to deprivation of liberty Order of the Ministry of Justice of Ukraine dated 01/27/2023 No. 390/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0182-23#Text> (date of application 01.01.2026) [in Ukrainian].
11. Lyubchych, A.M. (2020). Stimulating innovation in the public sector: foreign experience. *Law and Innovations*, 1 (29), 22-27. DOI: [https://doi.org/10.37772/2518-1718-2020-1\(29\)-3](https://doi.org/10.37772/2518-1718-2020-1(29)-3) [in Ukrainian].
12. Important! To the attention of probation clients. State Institution “Probation Center”. *Probation of Ukraine*. URL: <https://www.probation.gov.ua/?p=12048> [in Ukrainian].
13. Yagunov, D.V. (2012). European standards for the activities of probation services and the introduction of the concept of probation into the national criminal justice system. *Bulletin of the Bar*, 3, 31–37 [in Ukrainian].
14. Levchenko, Yu.O. (2023). Current problems of the probation system in the conditions of martial law. *Electronic scientific publication “Analytical and Comparative Jurisprudence”*, 5, 298. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.02.51> [in Ukrainian].
15. Stepanyuk, A.Kh. (2019). On the issue of reforms in the field of execution of sentences. *Law of Ukraine*, 7, 53–65 [in Ukrainian].
16. Holovkin, B.M., Semenyshyn, M., Tavolzhanskyi, O.V., Lysodyed, O.V., Smetanina, N.V. (2023). Fight against Corruption-Related Crimes in Wartime in Ukraine. *International Annals of Criminology*, 61, Iss. 3–4, 384–409. DOI: 10.1017/cri.2023.31 [in English].

OLEKSII V. TAVOLZHANSKYI

PhD, Department of Criminal Law Policy, Faculty of Investigative and Detective Activities,
Yaroslav Mudryi National Law University

ON SOME PROBLEMS OF IMPLEMENTING PROBATION IN UKRAINE

Problem setting. Achieving the goals of punishment declared in the national criminal legislation provides for the necessary prerequisite of the introduction of modern probation in Ukraine as a component of criminal justice. But such a novel faces a complex of regulatory and organizational difficulties that reduce the effectiveness of not only the punitive effect, but also supervision and social and educational work with respect to persons to whom punishments not related to deprivation of liberty have been applied. In practice, the problem manifests itself in gaps in national legislation regarding the regulation of remote forms of control, uneven staffing of units, the complication of interaction with subjects of probation under martial law and the lack of a holistic state policy on the prevention of repeated criminal offenses, in particular with respect to persons who have found themselves in temporarily occupied territories or internally displaced persons.

Analysis of recent researches and publications. The issue of introducing the institution of probation in Ukraine, as well as the interaction of bodies and institutions of the State Penal Service of Ukraine (hereinafter referred to as the State Penal Service of Ukraine) in particular, as well as directly of probation bodies with state and public institutions in the field of execution of criminal sentences, was addressed by a number of scholars in the field of penal law and probation, in particular: K.A. Avtukhov, E.Yu. Barash, O.I. Bogatyreva, I.G. Bogatyrev, A.O. Galai, O.O. Gomanyuk, T.A. Denisova, V.M. Dryomin, O.G. Kolb, Y.O. Levchenko, V.O. Navrotsky, M.S. Puzyryov, M.V. Romanov, A.Kh. Stepanyuk, M.I. Khavronyuk, D.V. Yagunov, I.S. Yakovets.

Abstract. The paper examines the problems of implementing probation in Ukraine through the prism of regulatory and legal regulation and the practice of the authorized bodies on probation issues under martial law. The difficulties of ensuring control and socio-educational work regarding probation subjects, including in situations of population displacement and limited access to certain territories, are analyzed. It is determined that probation is a relatively new direction in the general system of criminal justice in Ukraine. It is established that even in a short time of existence, probation has proven highly effective in solving the tasks set, what was introduced in other countries for centuries, in Ukraine took place in a matter of years, while the reform in the direction of probation requires additional steps and fruitful coordinated work of both theorists and practitioners. Special attention is paid to the issues of using remote forms of influence, the prospects for using mobile interaction tools, staffing and the need for a coordinated state policy in the field of preventing repeated criminal offenses by persons on probation. Generalization proposals are formulated regarding areas for increasing the effectiveness of probation by eliminating gaps in legal regulation and strengthening the institutional capacity of the probation service.

Target of research. The purpose of the study is to identify and systematize the main problems of implementing probation in Ukraine, as well as to outline key areas for improving regulatory and legal regulation and organizational mechanisms for the activities of authorized bodies on probation issues under martial law.

Article's main body. It is seen that one of the basic problems of the national approach to determining probation is the inconsistency of state policy in the field of probation and the fragmentation of administrative decisions.

The second problem is the regulatory and legal gaps that become apparent in areas where detailed procedures are required. A typical example is the mechanism for supervising those sentenced to non-custodial sentences and the requirements for reporting a change of residence.

The third problem is control and supervision over persons who are in temporarily occupied territories or in areas of active hostilities. Here, the practical question arises: how to ensure the performance of duties and communication when the probation agency does not have physical access to the territory, and the state often does not have effective law enforcement tools.

The fourth problem is the organizational and personnel capacity of probation. Even the best-written powers do not work if the staff is insufficient or overloaded. Martial law has intensified migration processes, and in some regions the number of persons registered has increased, which directly affects the ability to conduct probation work in a quality manner.

The fifth problem is the limited tools for interaction and coordination with other entities, without which probation cannot be effective. Probationary measures by their nature involve cooperation with police authorities, local government authorities, employment services, social and medical services, as well as with public organizations. At the same time, scientific assessments draw attention to the fact that the logic of unilateral actions of a probation officer often prevails in regulation and practice, while mechanisms for involving the public and coordinated interaction with the police do not receive sufficient attention.

The sixth problem is legal certainty and the application of norms during martial law. Martial law, as a special legal regime, changes the conditions for the exercise of rights and freedoms and approaches to the organization of state power.

The seventh problem is the digitalization of probation and the use of remote forms of control and influence. Modern practice shows that some probation processes are inevitably moving to a remote format, and document flow to an electronic form.

Conclusions and prospects for the development. The probation institute, as a lever of alternative punishment in the criminal justice system, requires additional attention among scientists, and will be able, thanks to its potential, to proportionally distribute responsibility with rehabilitation, as well as achieve the goals of correction of convicts. The problems of implementing probation in Ukraine have not "one reason", but a whole group of interrelated factors: inconsistency of state policy, insufficient detailing of procedures, complexity of supervision during martial law, lack of stable mechanisms for working with persons in temporarily occupied territories, personnel imbalances and staff overload, as well as incomplete rules for remote interaction and digital tools. At the practical level, these problems manifest themselves as a shift in emphasis from individual social and educational work to administrative control, a decrease in the predictability of procedures for under-registered persons, and uneven quality of probation work depending on the region and resources of a particular unit. Further strengthening of probation requires legal certainty in supervision and communication procedures, real human resources reinforcement and professional training of personnel, as well as systematic coordination with the police, social services and local governments. With such an approach, probation can consistently fulfill its function: to provide control without separating a person from society, and to create conditions under which repeated criminal offenses become less likely.

Key words: probation; probation bodies; probation subjects; supervision; social and educational work; remote forms of control; mobile applications; personnel management; martial law; resocialization.

За ДСТУ 8302:2015 цю статтю слід цитувати:

Таволжанський О. В. Про деякі проблеми впровадження пробації в Україні. *Право та інновації*. 2025. № 4 (52). С. 132–138. doi: [https://doi.org/10.37772/2518-1718-2025-4\(52\)-18](https://doi.org/10.37772/2518-1718-2025-4(52)-18).

Дата подання автором: 19.12.2025

Дата прийняття після рецензування: 22.12.2025

Дата опублікування: 23.12.2025